

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

ročník 24
február 2014
cena 0,60 EUR

2

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

V čísle

Arpád Tarnóczy	
Obzretie	
sa za rokom 2013	2
Eva Zelenayová	
Nevážime si svoju	
nezávislosť	3
Peter Mulík	
Živá pamäť národa	4
Národný sviatok v Žiline	6
Ján Košiar	
Hlinka	
politickým väzňom	7
Ján Litecký Šveda	
Magická sila slova	
demokracia	9
Náš rozhovor	
Milan Čech	10-11
Peter Mulík	
V komunistickej tľame	12
Július Homola	
Porozumenie verzus	
nenávisť	13
Vraj sme urobili Krista	
Slovákom	14
Autentický dokument	16

SVEDECTVO, mesačník
Politických väzňov
Zväzu protikomunistického odboja

Šéfredaktorka:

Eva Zelenayová

Redakčná rada:

Peter Bielik, Ján Košiar (predseda),
Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter
Mulík, Jozef Rydlo a Eva Zelenayová

Adresa redakcie:

811 06 Bratislava, Obchodná 52

Telefón: 02-5263 8156

Fax: 02-5296 4610

e-mail: info@pv-zpko.sk

www.pv-zpko.sk

IČO: 00679879

Cena jedného výtlačku: **0,60 EUR**

Celoročné predplatné: **7 EUR**

Predplatné pre zahraničných
abonentov: **45 USD**
vrátane poštovného.

Číslo účtu v Sberbank Slovensko:

4000128109/3100

EV: 3851/09

Tlač: ART&PRESS, s.r.o.

Nevyžiadané rukopisy nevraciam

ISSN: 1338-404X

MATERIÁLY uverejnené v rubrikách

„Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú
názory občanov a čitateľov.

Nemusia byť totožné
so stanoviskom redakcie.

Pred pamätníkom v Žiline.

Foto Ján Košiar

Obzretie sa za rokom 2013

Čím sme starší, tým nám rýchlejšie beží čas, ktorý nám ešte zostáva do konca nášho pozemského putovania. Je za nami rok, v ktorom sme si pripomenuli viaceré výročia: predovšetkým 20 rokov obnovenia našej štátnosti a 75 rokov od vyhlásenia slovenskej autonómie v Žiline. Túto udalosť sme si pripomenuli aj pri našom pamätníku v Žiline, ktorý tam stojí už vyše 15 rokov a nachádza sa zatiaľ na jedinom námestí, ktoré nesie náš názov: **Námestie politických väzňov**. Komunistický režim, ktorý nám vzal najprv štát (vieme, že Beneš nás predal Sovietom už v roku 1943), potom mnohým život a mnohých z nás posadil do väzenia a táborov nútených prác.

O Andrejovi Hlinkovi písal takéto nezmysly:

Encyklopédia Slovenska II. zv. E-J, ktorú v roku 1978 vydala SAV, hodnotí Andreja Hlinku takto: „*Reakčný klerikálny nacionalistický politik. Svojím politickým vplyvom podporoval vládnuci režim vždy, keď išlo o boj proti revolučnému robotníckemu hnutiu na Slovensku, plne schvaľoval strieľanie do pracujúcich a ich prenasledovanie.*“

Plných 20 rokov Andrej Hlinka viedol zápas o autonómiu Slovenska, ktorej sa žiaľ nedožil. Na smrteľnej posteli zanechal nielen svojim súčasníkom, ale i všetkým generáciám Slovákov tento odkaz: „*Drahá moja slovenská mládež! Ako rád by som bol*

Na titulnej strane: Pamätník príslušníkom vojenských táborov nútených prác, známym ako „pétepací“. Odhalili ho 24. septembra 2010 v žilinskom Sade na Studničkách. Pomocné technické prápory alebo Vojenské tábory nútených prác boli pracovné útvary Československej armády v rokoch 1950-1954. Boli v nich zhromažďovaní politicky nespoľahliví občania, ktorých využívali na rozličné práce. Cez tábory prešlo asi 60 000 osôb.

Foto archív

teraz s tebou! Ale v duchu som v Žiline. Vidím tvoj zjazd, tvoj vzlet, tvoju prípravu do vážnej práce a boja. Ja dokončievam môj boj tuzemský, ale zostanem s tebou, mládež moja a národe. Vyzývam vás k jednote a nepoddajnosti. Žehnám tvoju prácu žehnám tvojmu boju. Boh ti pomáha, Boh ťa opatruje. Buď s Bohom národe môj!”

V Žiline sme my, politickí väzni, boli nielen preto, aby sme si uctili Andreja Hlinku, ale aby sme si uvedomili jeho posolstvo. Musíme ho poprosiť, aby stál pri nás v čase, keď nové trendy v Európskej únii stoja aj pred našimi dverami. Možno zakrátko aj u nás už budeme predvedení na policajnú stanicu s obvinením z potláčania práv na „manželstvo“ rovnakopohlavných párov, ako jeden Francúz, ktorý sa v Paríži, v Luxemburských záhradách prechádzal v tričku, na ktorom boli zobrazené siluety muža, ženy a dvoch detí. Nateraz nám ešte svätožiara a krížiky na slovenskej dvojurovke prešli, ale to

asi len dovtedy, kým niekto v Bruseli nenavrhuje aj zmenu nášho štátneho znaku, ktorý by mohol byť považovaný za hlboko diskriminačný voči tým, pre ktorých sú všetky kríže len v krížových stavcoch našej chrbtovej kosti, ale nie znakom nejakej duchovnej identity.

O mesiac, 14. marca si pripomíname 75 rokov od vyhlásenia Slovenského štátu, z ktorého sa stala Slovenská republika. Bez nej by sme nemali ani terajšiu, ktorá je tu našťastie už vyše 20 rokov. Myšlienku slovenskej štátnosti, ktorá bola u nás po roku 1945 permanentne kriminalizovaná, udržiavala predovšetkým slovenská emigrácia, ale jestvovali aj doma nadšení vlastenci. Mnohí z nich na to doplatili stratou práce, rodiny, zdravia, ba aj životov. Jedným z nich bol náš člen **Ivan Štelcer** (1923), dnes žijúci v Trenčíne. Už v roku 1945 ako mladý vysokoškôľák rozširoval protikomunistické letáky i letáky o osude prvého slovenského prezidenta. V roku 1952 nadviazal

kontakt s Rádiom Roma, ktorému podával správy o dianí v ČSR. Spolu s **Pavлом Jančovičom** tiež písali a posielali memorandá západným mocnostiam, v ktorých požadovali obnovu slovenskej štátnosti a demokratického režimu. Odpoveď komunistickej moci po ich odhalení bola krutá: obaja dostali doživotie. Pavol Jančovič na následky týrania vo väzení zomrel, Ivan Štelcer sa dostal na slobodu v máji 1968. V roku 1989 patril medzi prvých aktivistov, ktorí jednoznačne a bez akýchkoľvek kompromisov a váhania požadovali slovenskú štátnu samostatnosť. Aj tieto fakty, ktoré sa z našej pamäti národa akosi vytrácajú, pripomína najnovšia kniha *Náš zápas o samostatnosť Slovenska 1945-1992*, ktorej autorom je práve Ivan Štelcer. Možno práve aj vďaka nej si uvedomíme, že za slovenskú slobodu museli niektorí Slováci zaplatiť ozaj vysokú cenu.

Arpád Tarnóczy
predseda PV ZPKO III. odboj

Nevážime si svoju nezávislosť

Vyhlásenie autonómie Slovenska znamenalo významný dejinný posun v emancipačnom úsilí Slovákov. Bolo rovnakým aktom ako získanie nezávislosti, čo mnohé krajiny oslavujú ako svoj štátny sviatok. Na Slovensku sme si takmer nespomenuli na 75. výročie tejto udalosti, ktorá sa stala 6. októbra 1938 v Žiline. Vari preto, že na čele zápasu o autonómiu stál kňaz? Ukazuje to azda na to, ako sme sa vzdialili od našej kresťanskej podstaty? Dokonca ani niektorí dnešní duchovní nepochopili, prečo sa v Uhorsku a neskôr na Slovensku zapájali kňazi do politického života. Alebo nechcú pochopiť? (V čísle uverejňujeme ukážku z knihy rozhovorov s emeritným arcibiskupom Róbertom Bezákom. Jeho odpovede sú priam školským príkladom neznalosti dejín vlastného národa.) Veď pokyn na vytváranie katolíckych politických strán vyšiel od samotného Svätého otca Leva XIII.,

aby zabránil svetskej moci vstupovať do kompetencií cirkvi. Najmä na Slovensku sa uhorskou vládou dosadení biskupi stávali jej predĺženou rukou v násilnej maďarizácii. Uhorská ľudová strana vznikla v roku 1895 a v roku 1906 Slovenská ľudová strana pod vedením Andreja Hlinku. Samozrejme, že nachádzali oporu vo Vatikáne.

SLOVO SVEDECTVA

Aj po vzniku Česko-Slovenska. Napokon v Česku tiež kňaz Jan Šrámek viedol Československú stranu ľudovú. Nie vždy však robil dobrú službu cirkvi a Slovákom. Nuncius Clemente Micara považoval českú katolícku stranu za najnacionálnejšiu v krajine a úplne pod vplyvom protikatolícky nasmerovanej vlády. Hlinkova strana napokon dosiahla autonómiu, no Andrej Hlinka sa jej už nedomožil.

Súčasní vládni predstavitelia si 6. októbra radšej pripomenuli deň armády a položili vence k soche Ludvíka

ka Svobodu vo Svidníku. Ten v roku 1968 zohral mimoriadne smutnú úlohu, navyše nesie osobnú zodpovednosť za zločiny proti nemeckej menšine, ktorých sa dopustila ČSA.

Žilinská organizácia politických väzňov už pred pätnástimi rokmi odhalila pamätník politickým väzňom. Bol ním aj Andrej Hlinka. V októbri si na slávnostnej svätej omši a pri pamätníku obetiam komunizmu pripomenuli slávne výročie vyhlásenia autonómie i momenty, ktoré mu predchádzali. Bez Anky Fodorovej, predsedníčky Regionálnej organizácie PV ZPKO, ktorá veľmi iniciatívne organizuje podujatia, pripomínajúce slávnú minulosť nášho národa i jeho skvelých osobností. Želali sme jej skoré uzdravenie a azda už čoskoro bude zasa medzi nami. Patrí jej veľká vďaka od živých i mŕtvych. O pietnej spomienke aj na strane 4 a 5.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Živá pamäť národa

Ján Chryzostóm Korec (nar. 22. januára 1924), je takou známou osobnosťou, že ho pozná takmer každý Slovák. Vie o ňom, že je to katolícky kňaz, jezuita, nitriansky biskup, kardinál, teológ a historik. Menej známe je to, že je jedným z najvýznamnejších predstaviteľov podzemnej cirkvi a slovenského katolíckeho disentu, že ako rehoľník po rozpustení reholí bol internovaný (1950), že na biskupa bol so súhlasom rehoľných predstavených vysvätený tajne (1951) a že pracoval ako robotník, bol odsúdený a väznený (1960 – 1968).

J. Ch. Korec má veľkú zásluhu na udržaní živého jadra katolíckej cirkvi v čase komunistickej totality. **Pri príležitosti jeho 90. narodenín mu okrem predstaviteľov cirkvi a najvyšších ústavných činiteľov Slovenskej republiky zablahoževal aj Svätý otec František. Jubilantovi poslal svoj osobný pozdrav: „Jeho Eminencii ctihodnému pánovi kardinálovi Jánovi Chryzostomovi Korcovi, emeritnému nitrianskemu biskupovi zo srdca udeľujem apoštolské požehnanie, ďakujúc Bohu za 90 rokov jeho života, za pevné svedectvo viery v ťažkých rokoch i za dušpastierske a literárne dielo ctihodného jubilanta; s vrúcnyimi želaniami hojnosti Božích milostí, dobrého zdravia, neustálej sviežosti a radosti ducha i ľudskej dobroprajnosti.“**

Nám je J. Ch. Korec blízky dvojnásobne. Bol politickým väzňom. Polícia

ho zaistila 11. marca 1960 a 21. mája ho odsúdili ako vlastizradcu na 12 rokov väzenia, ktoré prežil v neľudských podmienkach s mnohými kňazmi v Prahe na Pankráci, Ruzyni a Valdiaciach. Z väzenia sa vrátil 24. februára 1968 s podlomeným zdravím. Napriek tomu sa zapojil do nadšenej obnovy náboženského života. Na osobitnej audiencii ho 8. júla 1969 prijal pápež Pavol VI., ktorý na údiv mnohých odovzdal „tajnému“ biskupovi Korcovi biskupské insígnie. Po návrate do vlasti však nedostal štátny súhlas na pastoračiu a preto pokračoval v práci ako robotník, naposledy ako opravár výťahov v Petržalke. Ani v tejto situácii nezostal nečinný. Napriek tomu, že bol sledovaný, udržiaval kontakt s laickým apoštolátom. Nedostatok katolíckej literatúry ho nútil písať. Jeho práce svedčia o tom, že sa orientoval nielen v teológii a filozofii, ale aj v histórii, etike a sociológii. Ako veľký znalec ľudskej duše sa zamýšľal nad pôvodom človeka a jeho životnou cestou. Jeho tvorba odráža aktuálny stav a problémy náboženského života katolíckej cirkvi na Slovensku. Napísal asi šesťdesiat prác pomerne veľkého rozsahu. Pápež Ján Pavol II. 28. júna 1991 ho ustanovil za kardinála.

Životné jubileum J. Ch. Korca si pripomenuli v Nitre slávnostným spôsobom. Medzi mnohých gratulantov sa zaradil aj prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič, ktorý ocenil plodný život jubilanta, ktorý zasvätil láske k Bohu, blíznym a šíreniu viery a pomoci tým, ktorí to potrebujú. „Nikdy ste nezabudli na svoje poslanie... Dávali ste nádej, poskytovali útechu a neprestajne ste mali na mysli duchovnú a národnú obrodu nášho národa,“ povedal prezident Gašparovič. Jubilanta prišiel pozdraviť aj predseda vlády SR Robert Fico: „Priniesol som mu list v mene vlády Slovenskej republiky. Nech si moje slová každý vykladá ako chce, otec kardinál je slovenská legenda. Veľmi citlivo vníma dianie v našej spoločnosti, má veľmi vysoko nastavený cit pre spravodlivosť, je to človek, ktorý vie veľmi správne pomenovať veci.“

Kardinál Korec prítomným prezradil, s akými pocitmi prežíva tieto slávnostné chvíle: „Je to pre mňa vzácna príležitosť, keď sa môžem stretnúť s ľuďmi, ktorí sú mi blízki.“

Peter Mulík

Ján Chryzostom kardinál Korec počas bohoslužby v nitrianskej Bazilike sv. Emeráma.

Foto Jozef Gálík

Životné jubileum...

Čas je neúprosný. Ruka, ktorá nedávno pevne držala štetec, sotva dokáže napísať zrozumiteľné slová. A predsa píše. „Umiestnili ma na lôžku, ktoré je od polovice mája mojím celodenným priestorom“, čítam z listu Ivana Masára. „Také malé životné jubileum. Štvrtého januára 1954 zaklopali na dvere posluchárne a vyžiadali si ma na päť minút. Nasadili mi na ruky putá, nasledoval ročný pobyt v samotke. Postavili ma pred súdny tribunál. Paragraf 78 – velezrada. Na tento zločin je jediný trest, trest smrti. Publikum bolo vzrušené. Mama vykrikla, syn môj! A odpadla na zem. Ja som to nevnímal, akoby sa ma to vôbec netýkalo. Keď sa sudcovia i prokurátor dostatočne nasýtili svojho triumfu, vymerali mi iba 17 rokov. Hovorila, že moje obrazy sú tmavé, ale na každom je toľko svetla, pre ktoré sa oplatí žiť. To malé svetielko to sú rodičia, ktorí na mňa čakajú. Lebo veria, že sa k nim vrátim, lebo veria, že kto v srdci žije, nezomrel, iba trošku zmenil spôsob života.“

Ďalej je text nečitateľný. „Píšem iba popamäti,“ zdôveruje sa pán Masár a pozdravuje celé osadenstvo.

Veľmi, veľmi Vám ďakujeme, pán Masár. K jubileám sa zvykne gratulovať, ale čo s tým Vaším... Môžeme iba sľúbiť, že nezabudneme. Nezabudneme brániť naše duchovné dedičstvo, za ktoré tak ako vy, mnohí ďalší dostali paragraf 78. Alebo boli „iba“ odpratávaní z cesty, aby neprekážali pri budovaní „svetlejších zajtraškov“. Ale bez Boha to nejde. Ani dnes. Desatoro nie je len symbol, Desatoro je život v pravde. Pozdravujeme Vás.

Eva Zelenayová

Svedectvo troch krížov

SLOVENSKÁ GOLGOTA

Svedectvo troch krížov

Pod týmto názvom vyšla v roku 1999 spomienková monografia na troch popravených absolventov trenčianskeho gymnázia Antona Tunegu, Alberta Púčika a Eduarda Tesára. Ivan Masár trom slovenským martýrom venoval obraz Tri kríže. Vít Pacalaj vytvoril grafiku z duba a travertínu. Profesor Štefan Pozdišovský pripravoval do života všetkých troch, Albertovi Púčikovi bol štyri roky triednym profesorom. „Vštepovali sme vám oddanosť k slovenskému národu a cirkvi“, uviedol vo svojom príspevku. Profesor Pavol Cintavý sa vyjadril takto: „Jedným prípadom ťažkých obetí je justičná vražda troch martýrov, ktorí museli položiť svoje životy potupnou smrťou za svoj hrdinský odpor proti zvlčilej komunistickej ideológii.“ A Ivan Masár napísal: „Podľa oficiálnych údajov bolo popravených 238 ľudí. Medzi nimi boli aj traja absolventi trenčianskeho gymnázia Anton Tunega, Albert Púčik a Eduard Tesár. To sú tri kríže – to je naša Slovenská Golgota“.

Vid' aj strana 16.

(ez)

Neprehliadnite!

V januárovom čísle Svedectva, v článku pod názvom Tak ako v novom roku? Som členom PV ZPKO III. odboj predložil návrh na novú štruktúru organizácie. Z toho vyplýva aj zmena stanov, o čom môžu rozhodnúť iba delegáti snemu. Keďže uskutočnenie mimoriadneho snemu v tomto roku je viac, než reálne, odporúčam regionálnym pobočkám uskutočniť výročné členské schôdze do 26. marca 2014. Ich hlavným programom by mal byť návrh organizačnej štruktúry PV ZPKO III. odboj a z toho vyplývajúce zmeny stanov. Ostatné body programu by mali byť prerokované ako obvykle. Výročné konferencie regionálnych organizácií by sa mali uskutočniť do 29. apríla 2014. Predpokladaný termín Republikovej rady PV ZPKO III. odboj je 2. apríl 2014.

Arpád Tarnóczy

predseda PV ZPKO III. odboj

Národný sviatok v Žiline

Pri príležitosti 15. výročia odhalenia pamätníka obetiam komunistického režimu stretli sa v Žiline členovia a funkcionári PV ZPKO spolu s predstaviteľmi mesta a kraja aby si pripomenuli hrdinstvo ľudí, ktorí sa postavili proti totalitnému režimu.

Pietna spomienka sa začala svätou omšou v Katedrále Najsvätejšej trojice a pokračovala pri Pamätníku obetiam komunizmu. Svoje zastúpenie na pietnej spomienke mala aj školská mládež. K slávnostnému charakteru podujatia prispel spevácky zbor Máj.

V príhovore predseda bratislavskej pobočky PV ZPKO **Ján Košiar** pripomenul aj význam 75. výročia vyhlásenia autonómie Slovenska. Stalo sa tak 6. októbra 1938 práve v Žiline. Zdôraznil, že hlavným aktérom národno-emancipačného pohybu bol Andrej Hlinka a je veľmi smutné, že dodnes nevieme, kde sa nachádza jeho hrob.

Zo zdravotných dôvodov sa na podujatí nezúčastnila jeho hlavná organizátorka, podpredsedníčka PV ZPKO **Anna Fodorová**.

(zl)

Pamätník obetiam komunizmu v Žiline.

Foto Ján Košiar

Pietna spomienka sa konala s podporou Žilinského samosprávneho kraja.

Foto Ján Košiar

Z príhovoru Jána Košiara v Žiline

Hlinka politickým väzňom

Andrej Hlinka sa nedožil vyhlásenia autonómie Slovenska. Zomrel 16. augusta 1938 a zanechal nám odkaz, ktorý je aktuálny aj dnes: **Za Boha život, za národ slobodu!** Za kňaza bol vysvätený v roku 1889 a popri pastoračnej práci farára urobil z Ružomberka centrum slovenského národného života vo vtedajšom Uhorsku. Maďarská cirkevná vrchnosť, konkrétne spišský biskup Alexander Párvy nemal ani náhodou pochopenie pre národno-emancipačný proces a preto vlastného kňaza 18. júna 1906 suspendoval. Štátna moc ho vzápätí na dva roky uväznila v Segedíne. V rokoch 1919-1920 sa znova ocitol vo väzení lebo si na Parížskej mierovej konferencii dovolil predložiť požiadavky Slovákov na svojbytný a slobodný národný život. Stal sa teda politickým väzňom a my sa hrdo hlásime k jeho odkazu.

Komunistický režim nám najprv zobral štát, potom mnohým život a skoro všetkých tu prítomných posadil do väzení a táborov nútených prác. O Andrejovi Hlinkovi písal takéto nezmysly: „Reakčný klerikálny nacionalistický politik. Svojím politickým vplyvom podporoval vládnu režim vždy, keď išlo o boj proti revolučnému robotníckemu hnutiu na Slovensku, plne schvaľoval strieľanie do pracujúcich a ich prenasledovanie.“

Encyklopédia Slovenska II. ZV. Vydala SAV 1978

Kresťanská kultúra

Dnes, dvadsať rokov po obnovení slovenskej štátnosti sme tu, politickí väzni, aby sme si nielen uctili tohto veľikána slovenského národa, ale aj spytovali si svedomie, ako naplníme poslanstvo Andreja Hlinku.

Musíme ho poprosiť, aby stál pri nás v čase, keď nové trendy v Európskej únii stoja i na prahu Slovenskej republiky. Možno onedlho aj u nás už budeme predvedení na policajnú

stanicu s obvinením z potlačania práv na manželstvo rovnakopohlavných párov, ako jeden Francúz, ktorý sa v Paríži, v Luxemburských záhradách prechádzal v tričku, na ktorom boli zobrazené siluety muža, ženy a dvoch detí... Už dnes zbierame plody politikov Európskej únie, ktorí rozhodli, že v Ústave EU nie je spomenutý Boh ani kresťanstvo. A už naši otcovia vedeli, že bez Božieho Požehnania, márne naše namáhania.

Andrej Hlinka

Bolo to totiž práve kresťanstvo, ktoré prenieslo najpozitívnejšie prvky duchovného dedičstva antiky do moderného európskeho sveta a z grécko-rímskeho stredomorského prostredia ho transplantovalo do celého európskeho geopolitického priestoru. Západoeurópsky svet, ktorý vznikol fúziou početných barbarských kmeňov, si vybral latinský jazyk, aby tak mohol čerpať z antickej múdrosti. V tomto kontexte sa idea Cyrila a Metoda vytvoriť nové písmo pre Slovanov a preložiť do ich reči Sväté písmo a liturgické formuláre mohla javiť ako nebezpečný vynález s nepredvídateľnými dôsledkami.

Novodobé pohanstvo

Misia svätých bratov Konštantína a Metoda na Slovensku je všeobecne dosť známa. Ako ju ale žijeme každý deň? Ako sa hlásime k ich odkazu? Nie sú to iba prázdne frázy? Zatiaľ sme im nedokázali postaviť ani

dôstojný monument, napríklad v hlavnom meste.

Ak cyrilo-metodská tradícia v Ústave SR nemá byť iba prázdnu frázou, tak si musíme uvedomiť, že tu ide o kresťanstvo ako také: že je to vlastne uznanie Boha za Stvoriteľa, Ježiša Krista za Božieho Syna a Ducha Svätého, ktorý, ako sa modlíme v Kréde, vychádza z Otca i Syna, za tú silu, ktorá nám umožní hlásiť sa k nášmu presvedčeniu vždy a všade. Nielen v osobnej rovine, ale aj v spoločenskej.

Novodobé pohanstvo sa dnes šíri oveľa záľudnejšie prostredníctvom propagandy, že hriech a zlo vlastne neexistujú. Koľko úsilia sa dnes vynakladá v rozličných masmédiách, aby človeka presvedčili, že staré dobré zásady vyjadrené v Desatoro sú smiešne a nemoderné! A Desatoro, okrem toho, že je zapísané v každom ľudskom srdci pochádza zo Starého zákona! Skutky, ktorých sa v minulosti ľudia báli, alebo ich aspoň pokladali za nesprávne a hriechne, sa dnes definujú ako prejav slobody a suverenity človeka. Tento morálny relativizmus, bezbrehá tolerancia i extrémna politická korektnosť povyšujúca zlo na roveň zákona je pohanstvom našich čias.

Dnes sa s nami nikto nebude hádať, či Ježiš Kristus žil na tomto svete ako historická osobnosť. Poprieť jeho existenciu v čase by znamenalo poprieť aj Aristotela a Platóna, či Homéra a mnoho ďalších osobností z antiky. Celý svet predsa ráta roky pred Kristom a po Kristovi lebo príchodom Krista, jeho pôsobením, smrťou na kríži, ale hlavne zmŕtvychvstaním, sa totálne zmenil beh sveta.

Problém a otázka kresťanskej viery však nie je v tom, či Ježiš Kristus žil na tomto svete ako historická osobnosť alebo nie, ale či ho my v našom živote uznávame za Božieho Syna a Spasiteľa, ktorý aj dnes má čo povedať mne, tebe i celému svetu.

V ústave EÚ niet zmienky o Bohu a kresťanstve Európska únia

Európa bez kresťanstva, bez Boha?

To ľstivá lož a dutý podvrh spupnej pýchy.
Nie. Nie sme nevďačné decká, nie háveď úbohá.
Sme občania Kristovej ríše, úprimní a tichí.
Od Gibraltáru po Ural zvon modlitieb a spevu,
vyznanie viery Otče náš hlaholí vznešene.
Ježiš dvetisíc rokov volá ľudí, nielen v EÚ.
Sme zrelí Európania, nespálime rodné korene.

Veď Božia láska prerodila naše divé národy,
mocný Duch Pravdy a bratstva do sŕdc tíško vnikol,
i vdýchol vánok pokoja, krotil nezhody,
ubránil Európu pred hordou lúpežníkov.
Svätý Duch zahnal krutých pohanských bôžikov,
smiešnych lež krvilačných v satanovej sieti.
Zlomil putá otrokov, krvnú pomstu láskou prenikol,
sňal jarmo poníženia žien a detí.
Barbarov zdvihol z temnôt k hviezdny výšinám.
Hľa, Boh v trpiacich ľudských bratoch s nami tu je.
Radostná zvesť večitý život veští nám
a rieka Božieho súcitu stále nás poľudšťuje.

Keď vojny horeli, drancoval mor, škrtil hlad,
pápeži, kňazi, rehoľníci ľud odvážne chránili.
A Božia ríša dužnela ako slnečný vinohrad.
Tak aj náš národ zdolával víchrice presily.
Nad slávu univerzít, mrakodrapov, úchvatných katedrál
obetavosť pokorných kresťanov sa vznáša.
Boží Duch zná živých skutkov do národov sial.
Dnes na rumoch diktatúr rozkvitá Európa naša.
Bez hrôzy vojny, bez hladu, bez zúfalej biedy.
V páľčivom napätí hľadáme do tajnej diaľavy
s úfnosťou, čo zákerní bezbožníci vyplienili kedy,
to nová Európa čoskoro napraví.
Ježiš Kristus, Tvoja krv bahno skazy odmyje...
Áno, kresťanská Európa budúcnosť Únie!

Július Homola, 2004

Vojtech Ottmar:

Spomienky starého Trnavčana, úryvok

Hrobárova dcéra

Za socializmu nám o sovietskych vojakoch z druhej svetovej vojny vtĺkali do hláv iba jedinú predstavu podľa známej reklamnej fotografie. Usmiatey sovietsky vojak – osloboditeľ – na nej jednou rukou držal dieťa a druhou rukou preberal veľkú kyticu kvetov, ktoré mu podávala mladá, usmiatá žena.

Ak by v tej dobe niekto pravdivo, verejne a nahlas povedal, že aj medzi sovietskymi vojakmi a dôstojníkmi boli ľudia, ktorí spáchali zločiny na bezbrannom civilnom obyvateľstve Slovenska, za také vyhlásenie by toho odvážlivca určite postihli tvrdé represálie socialistického režimu.

Aj keď možno väčšinu sovietskych vojakov považovať za slušných a čestných ľudí, ktorí nasadzovali svoje životy za vlasť, nemožno to povedať o sovietskom dôstojníkovi, ktorý sa na sklonku vojny ubytoval v dome hrobára na Novom cintoríne v Trnave.

Hrobár mal jedinu dcéru, ktorá mala osemnásť rokov. Chodila do učiteľského ústavu a onedlho sa z nej mala stať učiteľka. Keď hrobár odišiel do práce, sovietsky dôstojník sa ju pokúsil znásilniť, ale dievča sa zúfalo bránilo. Napokon sa jej podarilo vyskočiť cez otvorené okno. Ohrdnutý dôstojník však vytiahol pištoľ a utekajúce dievča od chrbta zastrelil.

Hrobár bol vdovec a keď prišiel o jediné dieťa, jeho svet sa zrútil. Na cintoríne si vykopal hrob, vedľa ktorého položil otvorenú truhlu. Obliekol si čierny oblek, bielu košeľu a čiernu kravatu a na strome vedľa vykopaného hrobu sa obesil.

Magická sila slova demokracia

Nnižný kútiK

Slovíčko demokracia sa stalo hlavnou zaklínacou formulkou XX. storočia. Niečo ako bola „abrakadabra“ pre stredovekých šarlatánov. Jeho magická sila je taká obrovská, že nepozná nijakého relevantného politika či politológa, ktorý by sa mu za posledných sto rokov odvážil protirečiť. Každý ho používa najmä vtedy, keď by chcel ním pričarovať úspech pre svoje politické záujmy. Nielen Lenin označoval bolševický teror za vrchol ľudovej demokracie, aj Hitler, ktorý neznášal, keď ho označovali za diktátora, rád rozprával o tom, že je väčší demokrat ako vládcovia Dohody. A rovnako, ako to bolo so stredovekými zaklínacími formulami, nikto poriadne nevie, čo to znamená. Trochu vniknúť do tajomstva tohto neznámejšieho slovíčka nám pomôže nemecký filozof Karlheinz Weissmann, ak si prečítame jeho knihu „Post-Demokratie“ z roku 2009, ktorá je venovaná percepcii tohto pojmu s ohľadom na politickú situáciu súčasnosti. Útla knižočka s hustým obsahom je členená na štyri kapitoly, z každej uvediem pár charakteristických ukážok.

„Pre“: Tu nemôže chýbať odkaz na Tukydidovu slávnu reč o aténskej demokracii. Autor však upozorňuje, že tam chýba akékoľvek utopické preháňanie a rečník demokraciu nekladie ako konečný cieľ historického procesu, ale ako konkrétny systém v konkrétnom čase. Spomína aj švajčiarsky model „organickkej demokracie“, ktorý sa páčil aj takému skeptikovi vo veciach demokracie, ako bol Solženicyn. Tá je však, žiaľ, na ústupe. Na záver kapitoly uvádza termín izraelského historika Jakoba Talmona „totalitná demokracia“, ktorý platí na sovietsky a nacionálne-socialistický systém, no aj na systémy mnohých rozvojových krajín súčasnosti. Atraktivitu takejto formy demokracie vidí nielen v ideologickom zvädzaní, ale aj v tom, že „liberálna demokracia uprednostňuje riešenia svojich problémov na jednej strane oligarchizáciou, na druhej strane odpolitizovaním“. „Formy, v ktorých sa rozvíja ruský režim „riadenej demokracie“ od čias Putina, je umiernený variant tohto konceptu, čo môžeme brať aj ako indíciu pre jej schopnosť prežitia pre budúcnosť.“

„Proti“: Kritika demokracie je taká stará, ako samotná demokracia, ak nie ešte staršia. Medzi hlavné veci, pre ktoré

sa demokracia kritizuje, je jej mimoriadny tlak na konformnosť, ktorý nijako nepasuje k proklamáciám osobnej slobody. Cituje aj Platóna: „Rozširuje sa fanatizmus rovnosti, ktorý považuje za rovných nielen urodzených a obyčajných, bohatých a neslobodných, ale aj statočných a zbabelcov, vinných a nevinných, mužov a ženy, rodičov a deti ...“ „Ľud si nemôže vládnuť sám, preto sa nutne stáva nástrojom demagógov; tento pojem, ktorý pôvodne znamenal „vodca ľudu“, už u Platóna dostal zmysel „zvodca ľudu.“ „Práve moderná spoločnosť uľahčuje nástup demagógov s pomocou tlače a propagandy a jej demokracia sa odlišuje od autokracie dokonca negatívne, pretože zakrýva moc skutoč-

ných vládcov.“ V závere kapitoly ešte hovorí o zneužívaní demokracie malými, dobre organizovanými nátlakovými menšinami. (Niečo ako „naše“ organizácie tretieho sektora).

„Po“: Presvedčenie, že postdemokratický systém sa môže legitimovať iba svojou funkčnosťou, je už zakorenené prakticky vo všetkých vrstvách spoločnosti. Zároveň prichádza k odbúraniu pocitu spolupatričnosti, ktorý tvoril rozhodujúci predpoklad demokracie. Túto kapitolu Weissmann končí tým, že „na jednej strane globalizmus, na druhej neoliberalizmus zapríčinili to, že tu vedľa seba existujú pred-demokratické (nekontrolovaná moc súkromných podnikov, korupcia), demokratické (pokračovanie existencie strán, voľby, parlament) a postdemokratické prvky (výskum verejnej mienky, manipulátori, vplyv cez médiá.)

„Záver“: „Ak je pojem demokracie dnes zásadne spochybňovaný, tak hlavne preto, že čím ďalej tým menej

je možné 'zjednotenie vôle'. Európske národy sú priťahované vystavené procesu zmeny štruktúry obyvateľstva, ktoré oslabuje predovšetkým štátotvornú strednú vrstvu a kultúrna revolúcia mení spoločnosť na konglomerát, ktorý je pro forma demokratický, ale v skutočnosti ovládaný oligarchiou“. Anglický profesor Ian Angell považuje už demokraciu za nepoužiteľnú a hovorí, že „veľká politická otázka najbližších rokov je tá, ako nájsť sociálne únosné prostriedky na jej demontáž“. A ak v budúcnosti prepuknú tvrdé boje o prírodné zdroje, demokracia sa môže ukázať dokonca ako handicap. Knižočka končí tým, že strata demokracie nie je ten hlavný problém, ale rozklad štátu pomocou nekontrolovateľných skupín, ktoré chcú odstrániť akúkoľvek štátnu suverenitu.

Ján Litecký Šveda

KARLHEINZ WEISSMANN

Post-Demokratie

Edition Antaios kaplaken 15

Zarábali na väzňoch

(Dokončenie z minulého čísla)

V minulom čísle Svedectva sme sa s Milanom Čechom rozlúčili otázkou, čo si myslel o komunistoch. V rozhovore pokračujeme jeho peripetiami v PTP.

Ako sa vám zišiel kapitán Šutý neskôr?

Keď som bol v PTP v Tatrách, Jožko tam často chodil na služobné cesty. Veliteľstvo bolo v Komárne. V tom čase som ja vybavoval chlapcom prepúšťacie listy. Dôveroval mi. Aj vo vagóne podpisoval priepustky, len sa ma opýtal, či sa za nich môžem zaručiť. Raz som išiel s ním na služobnú cestu, ale v Bratislave sme sa rozlúčili a išiel som domov, do Pezinka.

Tak vám bolo celkom dobre?

Ako sa to vezme. PTP nie je normálna vojenčina. Nikdy neviete, ako dlho vás tam nechajú. Keď som mal odsľúžený rok vojny v tábore, prišiel za mnou kapitán a pýtal sa, čo varíme.

Hovorím mu, súdruh kapitán, varíme hovädzie na divoko, knedľu a hovädziu polievku. A on hovorí, môžete ísť do kancelárie? Dobré. Idem do kancelárie, klopm, nič, otvorím dvere, nikto, otvorím druhé, nikoho nevidím. No keď som ich zatváral, začít som na rebkách pištoľ. Boli to obeztekári, štátna bezpečnosť v armáde. Zobrali ma, predtým Fera Bednára zo Sabinova aj poštára. Viezli sme sa v dvoch osobných autách. Zastavili sme sa v Čatlošovej vile, kde sme zobrali ešte ďalších dvoch chlapcov, a ešte sme im pomáhali roztlačiť autá. Potom nám dali pláténé okuliare, aby sme nič nevideli a viezli nás ďalej. Vedel som, že sme zostali stať v Liptovskom Hrádku, kde k nám pribudol ešte jeden a potom sme sa zastavili v Liptovskom Mikuláši, v Leopoldove, ale nikde nás nechceli prijať. Tak sme išli do Bratislavy.

Oni vás chceli dať zavrieť?

Áno. O polnoci sme stáli pri závorách v Novom Meste nad Váhom. Mama sa práve viezla rýchlikom na svadbu a mala ma tam čakať. No ale my sme

boli odrazu v Bratislave. Naraz len auto zastalo. Počul som zvonec, otváranie plechových dverí a známy hlas. A hovorím, dobré ráno pán Kadlečík. A tí pozerali na mňa jak vyjavení. Nevedeli, že som tam robil a poznal všetkých bacharov. Kadlečík hovorí, kto si ty? Nie si ty môj krajan? A ja hovorím, poznáte ma dobre. A on hovorí, nie si ty Brigitin syn? A ja na to, asi aj áno. Brigitin syn.

Milan Čech

Foto Anton Malacký

Stále ste mali okuliare na očiach?

Stále. Viedli nás dlhou chodbou s kanceláriami a ja som rátal kroky. Vedel som, koľko krokov má chodba. Zastal som pri dverách, ktoré viedli na pavlač. Tam bolo deväť schodov. Výťahy neboli, v každom poschodí bolo sito, keby chcel niekto spáchať samovraždu, tak sa v site zachytí.

No a teraz rátal som tie schodky a naraz sa otvoril jeden pavilón, lebo tie pavilóny boli postavené do kríža. Keď zazvonil otvorili sa dvere a zasa búcham, otvorila sa cela. Eštebák mi hovorí, viete kde ste? Viem, reku na štvrtom poschodí na Štátnej bezpečnosti v Bratislave na Záhradníckej. Aj číslo cely som mu povedal. A on mi len, nebláznite!

Takže ste sa ocitli tam, kde ste boli prvý raz zavretý?

Presne tak. Vtedy som robil chodbára u veliteľa Turanského. To bol tiež Pezinčan. No a nadávali na veliteľa centrály Budzilu, ktorý bol tiež z Pezin-

ka. Turanský mi povedal, keby ťa odsúdili, vezmem ťa do Kuchyne. Vtedy boli v Kuchyni Benderovci. Boli aj v Ilave aj inde. Oni prechádzali všetkým. Rozprávali nám, ako chytili Paľa Benderu. Narodili sa mu dvojčiky a nastrčili mu, že mu ich žena ukáže na nejakej chate. A tam ho chytili.

Vy ste sa ale ocitli vo vyšetrovacej väzbe?

A dali ma do spoločnej cely, kde bol aj biskup Vasiľ Hopko. Bol tam Janko Brlita z Košíc, ktorého žena chcela dať zabiť. Zavreli ho kvôli tomu, že pomáhal k úteku cez hranice. Neskôr mi povedal, že chcel ujsť s manželmi, ktorí mali dcéru a syna v Austrálii aj s jedným starým pánom. Mali im pomôcť hrobári z cintorína v Slávičom údolí. Za jednu osobu pýtali 350 tisíc korún. Prevážali vraj ohromné bohatstvo. Keď v Petržalke prichádzali k drôtom, už boli prestrihnuté, už snívajú o slobode na druhej strane, keď odrazu z dvoch strán na nich zamierili reflektormi a chytili ich. Janko dostal 19 rokov a ostatní okolo desať.

Ako dlho vás držali vo vyšetrovacej väzbe?

Sedem mesiacov.

Takže prvý raz vás odsúdili v roku 1949 na tri a pol mesiaca. V tom istom roku ste sa vrátili domov, ale museli ste nastúpiť na vojenskú službu do PTP. Tam vás po roku, teda v roku 1950 znovu zaistili. Po siedmich mesiacoch vás znova odsúdili? Za čo?

Súd trval tri týždne, lebo nás naraz súdili dvadsiatich dvoch. Odsúdili ma na jedenásť mesiacov a strčili do lavy. Aj tam som varil. V Ilave bolo vtedy veľmi veľa farárov, rehoľných sestier, policajtov, kulakov nad 70 rokov, ktorí chodili len s paličkami. Po završení trestu prišli po mňa, aby som si zobral svoje veci. Hovorím, však ja nemám žiadne veci, zobrali ma ako vojaka v uniforme. No nemohli ju nájsť. Dali mi nejaké náhradné oblečenie a pobral som sa na vlak domov. Lenže som nevedel, čo mám robiť. Nemal som odkrútenú vojenčinu. A platila strata občianskych práv na desať rokov.

Čo ste teda urobili?

Išiel som na Okresnú vojenskú správu v Pezinku a tam mi povedali, že ma budú eskortovať tam, kde som narukoval. Ohradil som sa, že to by bolo, ako keby som bol znova zavretý. Tak som sa pobral do Liptovského Hrádku, odkiaľ ma zobrali do väzenia. A tam som našiel kapitána Vojtka, čo ma zradil.

Ako ste sa to dozvedeli?

To až neskôr, keď nás rehabilitovali. Dokonca som sa dozvedel, že bol nasadený v Bielej légii. Poznal som ho pod menom Vojtko, no na rehabilitačnom súde som sa dozvedel, že také meno nejestvovalo.

A ako dlho ste ešte zostali v Hrádku?

Odtiaľ som sa hneď pobral späť, len čo som si pobral fotografie tých, čo boli zavretí. Báľ som sa, aby ma nenaháňali, tak som sa prihlásil na vojenskom veliteľstve v Pezinku. Tam mi povedali, že mám ísť do Komárna, kde bolo hlavné veliteľstvo. Tak som sa prihlásil u majora Slobodu. Ten chytil moju prepúšťaciu správu, roztrhal ju a prikázal mi zaradiť sa.

Takže ste sa znova ocitli v PTP?

Presne tak a prideliť ma do Bratislavy.

Tam ste boli dokedy?

V PTP vám nepovedali, ako dlho tam budete. Mohli ste slúžiť dva roky, 27 mesiacov, 31 mesiacov, ale aj donekonečna. Jednoducho to bola vojenčina na neurčitú dobu a to využívali obeztekári. Oni boli informovaní, kedy koho prepustia. Aj mne sa stalo, keď som mal odslužených 38 mesiacov, že ma chcel vydierať. Povedal som mu, že ja si svoju slobodu kupovať nebudem, aj keby som mal slúžiť päť rokov.

Čo od vás chcel?

My sme slušne zarábali a peniaze nám ukladali na vkladné knižky. Jednoducho povedal, dás päť, desať tisíc a ja ti vybavím civil. Hoci vedel, kedy pôjdem domov. Keď som to odmietol, pomstil sa mi inak.

Ako?

Slúžil som v pezinských kasárňach, keď za mnou prišiel politruk, to bol človek, ktorý o všetkom rozhodoval. Vrávi mi, nedonesieš hrozno ani hrušky a za kasárňami máte dva vinohrady. Tak som išiel a keď som prechádzal cez plot,

Milan Čech (druhý sprava) v kruhu priateľov v Pezinku.

Foto archív

tak ma chytil, že chodím kradnúť. Nebolo mi viac treba, jednu som mu „utabačil“. Hneď ma predvolali do kancelárie a tam po mne začal ďalší vyšetrovať takže som po ňom hodil stoličku. Oni na mňa, že to je na prokurátora.

A ako ste sa z toho dostali?

Zavreli ma do cely, ale prišiel starší a vyhodil ma odtiaľ, že nemám od doktora potvrdenie, že som zdravý. Jeho za to zdegradovali, no poradil mi, aby som začal kopať, búchať, kričať akoby mi švihlo. Že sa mi nič nestane. Tak som aj urobil až prišiel z Komárna major Sloboda a povedal mi, tak rozprávaj, akoby si hovoril so svojím otcom. To sa mi páčilo. A ja som mu všetko porozprával, čo sa stalo, ako mi ublížil a on toho politruka hneď odvolal. Aj som mu porozprával, ako sa tam kupoval civil.

Kedy vás teda pustili do civilu?

Ešte mi nebolo súdené. Mal som veľa kamarátov Čechov. V Pezinku sme v tom čase stavali kasárne, byty, všetko, čo prišlo. Chodieval som s nákladným autom do Senca po štrk. Chlapci z Čiech vozili štrk na Červený majer. Oni za deň spravili aj dva tri kšefty a za fúru štrku inkasovali 250 korún. Keď vykladali na stanici cement, ktosi ich nahovoril, aby mu priviezli päť metrákov. Vzápätí vypukla aféra, že sa stratilo desať metrákov cementu. Na majeri bol vrátnikom pán Jánoš a jedine on mohol vedieť, ako ten cement zmizol. Povedal som mu, že chlapci sa nepriznali, nech ich netrapi, keď vie, kde ten cement je. Mal som tri dni do civilu, keď prišli po Jánoša a on im ukázal na barák, v ktorom som

aj ja býval. No a dostal som deväť mesiacov natvrdo za neoznámenie trestného činu. Dokonca som si musel vybaviť odklad, lebo som mal termín svadby.

Takže ste sa oženili a nastúpili do väzenia?

Oženil som sa, lebo v tom čase som už mal dvojročného syna. Chlapci z Čiech dostali po trinásť až šesťnásť mesiacov, ale sa odvolali na Najvyšší súd a ten ich oslobodil. A ja som putoval do Oremlázu pri Zvolene. Po deviatich mesiacoch tam vypukla infekčná žltáčka, takže nás nemohli pustiť domov. Nakoniec som si to prepustenie vymohol. Povedal som, že musím robiť lebo mám ženu a dieťa.

A kedy ste sa už definitívne dostali domov?

To bolo v marci 1954. Potom som sa zamestnal v Mäsokombináte, ale nebolo roboty, tak som odišiel do Pozemných stavieb Trnava. Tam som sa mal dobre. Odtiaľ som odišiel do Priemstavu a tam som robil udržbára. Pri miešačke na betón robil jeden chlapík, ktorý došiel z basy. Ustavične rozprával, že on by dal všetkých komunistov povešať. A hovoril, že jeho tatko bol taký komunist, že by bol dal aj posledné. A rozprával, že on by natiahol povraz z kostola na kostol a tam by komunistov povešal na háky. A zrazu ho zobrali na Sibírsku. A s ním aj majstra a mňa. Každého, kto to počul. Nevedeli sme, kto mohol toho Imra zradiť. Od strachu som celou cestou zvracal. A odrazu sme sa dozvedeli, že to bol bachar nasadený medzi robotníkmi.

Eva Zelenayová

V komunistickej tlame

K 25. februáru 1948 sa viaže udalosť, ktorú možno hodnotiť z viacerých ideologických hľadísk jej samotných aktérov. Pre jedných to bol víťazný deň, keď dosiahli o čo sa otvorene a cieľavedome usilovali od roku 1943, pre druhých to bol deň, keď pre nesmierne množstvo chýb a ústupkov, napriek jalovému taktizovaniu, museli uznať, že realita je silnejšia ako dojem, ktorý sa pokúšali vytvárať tri povojnové roky. Nazvali to prevratom, ale už vlastne ani nebolo čo prevracať, všetko už bolo aj tak „naruby“. Zvlášť na Slovensku.

Zo štátov strednej a juhovýchodnej Európy sa z obdobia pred vypuknutím druhej svetovej vojny teda pred 1. septembrom 1939 po ukončení vojny neobnovilo iba Slovensko. Litva, Lotyšsko a Estónsko, hoci neboli pripojené k Sovietskemu zväzu vojenskou anexiou, ale na základe tajných diplomatických aktivít, sa tiež neobnovili ako suverénne štáty. Chorvátsko, keďže vzniklo ako výsledok vojenských operácií v rámci vojny voči Juhoslávii, nemohlo rátať s obnovením štátnej samostatnosti.

Pokiaľ Litovci, Lotyši a Estónci, národy počtom menšie alebo porovnateľné so Slovákmi, využijúc mocenské oslabenie sovietskeho Ruska dosiahli nezávislosť už v medzivojnovom období a boli súčasťou Versailleského systému, Slováci dosiahli svoju štátnosť sotva pol roka pred vypuknutím druhej svetovej vojny, v situácii, keď jediným hegemonom v strednej Európe bolo Nemecko. A hoci pod veľmocenským tlakom, predsa legitímne uplatnili samourčovací právo národa.

Positíva, plynúce z existencie samostatného národného štátu, zvlášť v čase vojny, sa Slováci usilovali využiť v každom smere. Najmenší manévrovací priestor mali v úsilí o zachovanie slovenskej štátnosti po vojne. Keďže elity štátu v tomto smere sklamali, národ intuitívne hľadal možnosť prežiť v nových podmienkach. Neodvážil sa na ozbrojený odpor, alebo dokonca na boj za obnovenie samostatnosti. V tomto sme boli špecifickí. Pobaltské národy boli vojensky okupované a priamo začlenené do Sovietskeho zväzu. Na rozdiel od Slovenska mal sovietsky komunistický režim starosti s potlačením litovského partizánskeho odboja. Jeho účastníkom nakoniec ponúkol amnestiu a následne si chcel pomôcť morálnou autoritou cirkvi, ktorú chcel použiť ako nástroj na odzbrojenie antikomunistických partizánov. Podobne ako v Litve existoval ozbrojený odpor voči sovietskej moci aj v Lotyšsku a Estónsku. Nemožno zabudnúť ani na masový charakter protisovietskeho ozbrojeného odporu na Ukrajine, ktorý mal protikomunistický charakter a bol zároveň bojom za slobodnú Ukrajinu. Poľský ozbrojený antikomunistický odboj mal tiež silný nacionálny podtón, napr. proti nepoľským menšinám, ale nebol bojom za národnú suverenitu.

Zloženie československej vlády, zostavenej v Moskve a menovanej 4. apríla 1945 v Košiciach, svedčilo o budúcej

Koncom sedemdesiatych rokov desaťročný chlapec nakreslil skazu sveta ako komunistickú hydru, ktorá sa chystá zožrať svet. No po nežnej sa nestal predsedom vlády...

Kresba Zelo

vnútornej a zahraničnej orientácii štátu. Z 25 členov mali komunisti 8 miest (dvoch podpredsedov, vnútro, poľnohospodárstvo, školstvo, informácie-média, soc. starostlivosť a štátneho tajomníka na ministerstve zahraničných vecí). Politiku komunistov otvorene podporovali nominanti sociálnej demokracie: predseda vlády Zdeněk Fierlinger a minister priemyslu Laušman ako aj bezpartajný generál Ludvík Svoboda. Takto mohli účinne kontrolovať silové rezorty, školstvo, propagandu, odbory a aj zahraničnú politiku. Nekomunisti boli od začiatku v defenzíve a na tomto stave nič nezmenili ani prvé povojnové voľby v máji 1946, ba ešte posilili pozície komunistov v Čechách. Sovietsky zväz porušoval zmluvu o spojeníctve a spolupráci a jeho zasahovanie sa prejavovalo napr. diktátom podmienok obchodných zmlúv, neobmedzeným právom ťažiť uránovú rudu, ale najmä v politickej sfére znemožnením spojeneckej československo-francúzskej dohody a účastou ČSR na hospodárskej pomoci podľa Marshallovho plánu.

Povojnovú suverenitu Slovenska mal garantovať Košický vládny program, označovaný ako program národnej a demokratickej revolúcie. Hoci formálne znamenal významný odklon od benešovského unitarizmu, lebo deklaroval svojbytnosť slovenského národa a sľuboval budovať vzájomný pomer medzi Čechmi a Slovákmi na princípe rovného s rovným, pričom uznával SNR za reprezentanta slovenského národa, pražskými dohodami sa v podstate úplne oklieštili jej kompetencie, ktoré aj tak nemali solídny štátoprávny rámec. Nátlaková rekonštrukcia Zboru povereníkov 18. novembra 1947 bola nielen viditeľným pošliapaním práva ale aj zvyškov slovenskej suverenity. Čiže obmedzená suverenita povojnového Česko-Slovenska bola na Slovensku znásobená. Takto sme vkročili do komunistickej samovlády vo februári 1948.

Peter Mulík

Porozumenie verzus nenávisť

„Spomínam si na naše ostatné stretnutie v Ladomerskej Vieske“, týmito slovami oslovil Július Homola predsedu Arpáda Tarnóczyho v súvislosti s osadzovaním pamätných tabúl obetiam komunistického režimu. „Pred pamätnou tabuľou na Obecnom úrade v Ladomerskej Vieske ste povedali smutnú vetu: Bolo a je málo porozumenia a veľa nenávisťi.“

V Ladomerskej Vieske nedovolili umiestniť tabuľu na rodný dom Pavla Valenta, ktorý v súčasnosti vlastní Sociálny ústav a jeho šéfom je „statočný RSDr.“. Ani obecné zastupiteľstvo nebolo v tejto veci jednomyselné. „Dvaja boli zásadne proti“, spomína Homola. „Opantani dezinformačnou službou ŠtB ešte aj po šesťdesiatich rokoch verili poviedke, že Pavol Ziman bol zločincem, mal tajnú vysielačku a pozýval západných imperialistov na rozpútanie tretej svetovej vojny“.

Podobnú skúsenosť zažil pri žiadosti o umiestnenie tabule na priečelí Moyse-sovho kaštieľa v Žiari nad Hronom na pamiatku odvlečenia saleziánov v roku 1950. Tu tiež svoje zohrala politická nenávisť. „Aj pri tretej tabuli, ktorú sme chceli osadiť na rodnom dome JUDr. Jána Balka v Dolnej Ždáni, sme nepochodili. Dom už vlastnil iný majiteľ, ale ani jeho pokrvní príbuzní nedovolili osadenie pamätnej tabule na ich domoch. Pochopili sme, že sa obávajú postojov niektorých členov obecného zastupiteľstva, bývalých komunistov. Nenávisť komunistov proti svojmu rodákovi, ktorý urobil mnoho dobrého pre rozvoj ekonomiky a na ochranu občanov počas prvej Slovenskej republiky, nás stále rozdeľuje. Prečo, že bol ľudákom? Márne sme presviedčali obyvateľov dediny, do poštových schránok sme im spolu s pani Zimanovou rozdali 250 vysvetľujúcich listov, nepresvedčili sme ich. Napokon sa nám podarilo tabuľu umiestniť na budove bývalého ONV v Žiari nad Hronom“, napísal Július Homola. A pripomenul slová predsedu Tarnóczyho, že zlo vyhráva vtedy, keď my mlčíme.

Politický väzeň, vlastenec a národohospodár JUDr. Ján Balko sa napokon pamätnej tabule dočkal. Narodil sa 24.

júla 1901 v Dolnej Ždani. Právnickú fakultu UK v Bratislave skončil v roku 1927. Takmer 15 rokov bol hlavným tajomníkom Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici. Stal sa prezidiálnym šéfom vznikajúceho ministerstva hospodárstva (1938) a viceguvernérom Slovenskej národnej banky. V rokoch 1942-1943 bol členom Štátnej rady. Na jej pôde spolu so spišským biskupom Jánom Vojtaššákom a správcom Spolku sv. Vojtecha Mons. Jánom Pöstényim predniesol protest a interpeláciu proti transportom Židov zo Slovenska. Neskôr sa stal spoluiniciátorom a právnym redaktorom pastierskeho listu slovenských biskupov proti transportom Židov. Na protest proti neúčinnosti Štátnej rady z nej vystúpil.

Aj po skončení vojny sa angažoval v záchrane ľudí. Dokonca už po potlačení povstania v decembri roku 1944 spolu s banskobystrickým biskupom Andrejom Škrábikom sa pričínal o záchranu desiatich prominentov SNP, ktorých velenie nemeckej armády chcelo na námestí v Banskej Bystrici popraviť obesením. Z väznice Gestapa zachránil i ďalších funkcionárov SNP. V rokoch 1946-1947 bol internovaný. V roku 1948 ho Národný súd odsúdil na trojročnú stratu volebného práva, aby štát nemusel zaplatiť náhradu za zadržiavanie vo vyšetrovacej väzbe. Július Homola uvád-

za o Balkovi, že jeho činy sú presvedčivým svedectvom o čistom charaktere človeka, ktorý sa aj v tragických a zložitých situáciách v rokoch druhej svetovej vojny zachoval ako statočný, zodpovedný občan, významný funkcionár a uvedomelý kresťan. Po jeho smrti (1992) v rokoch 2005-2006 vyšla jeho kniha spomienok: Život v piatich režimoch. O svojom detstve v skromnej roľníckej rodine napísal: „V izbe na stene bol veľký kríž s Ježišom Kristom. Na druhej stene boli obrazy svätcov. Keď sa ozval večerný zvon, stará mať sa prežehnala, pohladila nás – mňa a mladšieho brata Ondreja, pozerala na kríž a pokojným, tichým hlasom sa modlila Anjel Pána... Nenútila nás modliť sa, ale naše detské hlasy sa pomaly spájali s jej a na konci sme sa spoločne modlili: Milosť Tvoju prosíme, Pane, ráč vliať do našich myslí... Potom sme sa tešili na rozprávky a pesničky. A tak potom celý svoj život som sa snažil riadiť podľa rád mojej starej mamky, ktorá ma v mladých rokoch viedla k láske k Bohu, ľuďom a ku pravde. Často mi hovorila: „Syn môj, vždy sa zastaň slabých, ktorých utláčajú a prenasledujú.“

Je smutné, keď pre ľudí pevných charakterov niet miesta v našej spoločnosti. Keď, ako to povedal kedysi v rokovacej sále parlamentu Ján Langoš, tu cítiť komunistický puch. (ez)

Pamätná tabuľa v Ladomerskej Vieske.

Foto archív

Vraj sme urobili Krista Slovákom

Emeritný arcibiskup Róbert Bezák opäť vzbudil pozornosť verejnosti a to vydaním dvoch kníh. V jednej z nich Medzi nebom a peklom uverejňuje svoje názory prostredníctvom rozhovoru s novinárom Štefanom Hríbom. Nasledujúca ukážka, ktorou chceme priblížiť zmysľovanie emeritného arcibiskupa, je z časti o cirkvi. Otázky, ktoré kladie Štefan Hríb sú vytlačené plnotučne, odpovede R. Bezáka obyčajne.

Na Slovensku má katolícka cirkev dlhodobý problém s pokúšaním byť spojená s národom a štátom. Tak to bolo za slovenského štátu, ale nielen. Keď Mečiar vyhlásil zvrchovanosť, v kostoloch sa zvonilo. Pričom my sme sa tu strašne trápili práve s Mečiarom, aby to s touto krajinou nedopadlo zle. A napriek tomu biskupi, ľudia lásky, ktorí by to mali myslieť s touto krajinou najlepšie, dali zvonieť. Čo to o cirkvi hovorí?

Všetci, vrátane biskupov, sme vyrástli z obyčajného priestoru jednoduchých domčekov a skromných ľudí. Ja neviem, kde sme v sebe zobrali také to, že jedine my, Slováci. Možno kde si v pozadí je myšlienka, že keby sme boli len my sami pre seba, svet by bol krásny. Ale tu boli raz Maďari, potom zasa Česi a ešte neskôr komunisti. Možno veríme, že bez toho by sme boli úplne iní. To je taká utešujúca fabulácia, že my sami by sme boli lepší. Lebo veď my sme tí pohostinní, dobrosrdeční, milí, stále sa tým chlácholíme. Ako sa tu máme radi, ako si pomáhame. Túto legendu si stále púšťame a keďže sa nedá vonkajším spôsobom verifikovať, tak vyzerá byť pravdivá.

Kresťanské učenie stojí na hriešnosti všetkých ľudí, nie na výnimočnosti Slovákov. To naša cirkev nechce?

My sa tešíme z pozície obete. Ešte aj patrónka Slovenska je Sedembolestná Panna Mária, akoby sme v nejakej parabole potrebovali uzpozorniť ako tu my všetci stále trpíme.

Ešte aj naša hymna pripomína, že nad Tatrou sa stále blyská a my sa musíme brániť, kým sa tie hromy stratia. Nám akoby nestačilo, že sme v takej krásnej krajine. My potrebujeme povedať: A tí zlí okolo nás. A toto aj slovenská cirkev reflektuje, že keď spraví taký útok k nášmu národnému utrpeniu, ľudia pôjdu bližšie k nej. Dobré teda, nevedeli sme sa zjednotiť okolo nejakých veľmožov, okolo kráľa, tak sa zjednotíme okolo Krista, okolo našej cirkvi. Ale my sme Krista urobili Slovákom.

No práve.

To je dlhá história. Na Slovensku bola dlho inteligencia skôr klerická, kňazská. Očakávalo sa napríklad, že keď je viac detí v rodine, jeden z chlapcov pôjde za kňaza. Ani nie za doktora, za inžiniera, ale za kňaza.

A tým sa potom posilňovalo vedomie, že cirkev je tá, ktorá sa vie postarať o všetko. Veď sme jej dali svojich synov. Ľudia boli jednoduchí, no kňazi mali vzdelanie, vedeli po maďarsky, po nemecky, chodili po svete. Z toho pramení potom aj úloha, ktorú na seba prijali Andrej Hlinka aj Jozef Tiso. Prečo sa potrebuje kňaz angažovať v nejakej strane? A má byť dokonca kňaz prezidentom? Na Slovensku cirkev jednoducho aj v rámci spoločnosti prebrala na seba akúsi mesiášsku úlohu. A v čomsi to tak dodnes zostáva, cirkev je tá, ktorá chce hovoriť k celému slovenskému národu. Vždy mi prekážalo, že sa tak priamočiaro spájame so slovenskou krvou.

Róbert Bezák: Medzi nebom a peklom, str. 104-105

PRIPOMÍNAME SI

Vo februári si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov a priaznivcov. Spomínáme aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

60 rokov

Klementová Mária,
Žiar nad Hronom 11.2.1954

75 rokov

Brichtová Mária, Bratislava
16.2.1939

Matovičová Anna, Bratislava
15.2.1939

Antal Jozef, Pozdišovce 14.2.1939

80 rokov

Kuklašová Anastázia,
Bratislava 15.2.1934

Hrnčiariková Valéria,
Hlohovec 6.2.1934

Hoštáková Helena, Dobrá 2.2.1934

82 rokov

Fritz Anton, Lipany 13.2.1932

Hrubá Gabriela, Levoča 13.2.1932

83 rokov

Bonková Júlia, Levoča 15.2.1931

84 rokov

Ciran Ján, Brezová pod Bradlom
6.2.1930

Kardošová Anastázia,
Chynorany 10.2.1930

Peštová Magda, Nitra 4.2.1930

Ferenčík Pavol, Závod 25.2.1930

85 rokov

Mihalovičová Alžbeta,
Prievidza 16.2.1929

Plevza Stanislav, Trnava 18.2.1929

86 rokov

Luptáková Katarína, Banská
Štiavnica 6.2.1928

Štúriková Helena, Dubnica
nad Váhom 25.2.1928

87 rokov

Mičuda Pavol, Sedmerovce 4.2.1927

89 rokov

Hudek Jozef, Zbyňov 26.2.1925

Jedličková Eleonóra,
Bánovce nad Bebravou 8.2.1925

Chmelo Róbert,
Hliník nad Hronom 22.2.1925

Gallo Jozef, Trenčín 21.2.1925

Nemlaha Jozef,
Dubnica nad Váhom 27.2.1925

Jubilantom srdečne blahoželáme

PRISPELI NA ČINNOSŤ

Gajdošová Emília a Gajdoš Michal, Hlohovec	20 EUR
Hromádka Marian, Ing., Trnava	100 EUR
Krajňák Jozef, Veľká Lomnica	3 EUR
Braňišová Mária, Bratislava	10 EUR
Kalafut František, Bratislava	20 EUR
Tarnóczyová Marika, Nováky	50 EUR
Arcibiskupský úrad, Trnava	50 EUR
Tarnóczy Róbert, Costarika	50 EUR
Hoffbauer Roman, Ing., Bratislava	100 EUR
Hlubíková Františka, Bratislava	6 EUR
Hýrošová Eva, Ing., Bratislava	3 EUR
Anonymný darca, Bratislava	8 EUR
Mikušková Marta, Bratislava	17 EUR
Šellengová Mária, Spišská Teplica	3 EUR

Darcom úprimne ďakujeme.

Venujte nám 2 %

Aj tento rok sa môžete rozhodnúť darovať 2 % dane z príjmu na činnosť našej organizácie.

Naše údaje:

Názov: Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja III. odboj

Sídlo: Obchodná č. 52,
811 06 Bratislava

Právna forma:
Občianske združenie

Identifikačné číslo prijímateľa (IČO): 00679879

*Ďakujeme za Vašu priazeň,
Politickí väzni ZPKO III. odboj*

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 88 rokov, 14. januára 2014 zomrel **Ladislav PAVÚK**, člen Regionálnej pobočky PV ZPKO Banská Bystrica. Posledná rozlúčka sa konala 16. januára 2014 na cintoríne vo Zvolene. Rozlúčky sa zúčastnila predsedníčka RO PV ZPKO Banská Bystrica Jelena Boboková.

† Vo veku 88 rokov, 21. januára 2014 zomrel **Milan MAXIAN**, člen Regionálnej pobočky PV ZPKO Bratislava-okolie. Posledná rozlúčka sa konala 24. januára 2014 na cintoríne v Pezinku. Rozlúčky sa zúčastnila členka výboru regionálnej pobočky Ida Nayová.
Pozostalým prejavujeme úprimnú sústrasť.

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda nepravíme by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdú podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodlame aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu: 4000128109/3100, špecifický symbol: 1212**, alebo sa kontaktujú na tel. číslach 0905 737 790 a 0902 199 429. Darcom úprimne ďakujeme.

Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo.

Z á p i s n i c a

napísaná dňa 20. februára 1951 na nádvorí Krajskej súdnej väznice v Bratislave o výkone trestu smrti povrazom na odsúdených: Alberta P ú č i k a, Antonína T u n e g y a Eduarda T e s á r a.

P r í t o m n í :

predseda senátu Dr. Favel Korbuly
zástupca Štát. prokuratúry Dr. František Omelka
zapisovateľ Ondrej Pelech
šeflekár MVNB Dr. Rudolf Bezák
za správu väznice npor. Jozef Polák

O 4.20 hodín predseda senátu zisťuje, že k výkonu trestu sa všetci predvolaní dostavili, načo bolí predvedení odsúdení.

Na to predseda senátu odsúdeným vyhlásil rozsudok Štátneho súdu čj. Or III 22/49, Najvyššieho súdu čj. To 243/49 a oznámenie, že žiadosti o milosť nebolo im vyhovené.

Po tomto zástupca Štátnej prokuratúry určil poradie a odovzdal odsúdených popravčiemu k preveďeniu výkonu trestu, načo popravčí o 4.25 previedol výkon trestu na odsúdenom Eduardom Tesarom u ktorého prítomný úradný lekár konštatoval smrť o 4.39 hodín.

Na to bol späť predvedený odsúdený Antonín Tunega u ktorého výkon trest počal o 4.50 hodín. O 5.00 prítomný úr. lekár konštatoval smrť.

Na to bol späť predvedený odsúdený Albert Púčik u ktorého výkon trestu počal o 5.19 hodín. O 5.37 hodín po konštatovaní smrti úradným lekárom hlásil popravčí vykonanie trestu.

Zápisnica skončená a podpísaná o 5.40 hodín.

Zapisovateľ:

Svetlana

prokurátor:

Štátny

predseda:

[Signature]

úradný lekár:

[Signature]

veliteľ väznice:

[Signature]

1274a

Zápisnica o poprave A. Púčika, A. Tunegu a E. Tesára.